Kiegészítés „Az erdélyi fogorvoslás történetéből” című kötethez

Péter Mihály
Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem

Completări la volumul intitulat “Az erdélyi fogorvoslás történetéből” (Din istoricul stomatologiei ardelene)

După apariția acestui volum, mai mulți cititori au semnalat lipsa fotografiei reperezentând fosta Clinică Stomatologică din Târgu Mureș. Această deficiență se datorează faptului că până în momentul predării manuscrisului la tipografie, nu a fost găsită nici o fotografie înfățișând această clinică. Faptul este regretabil, deoarece clădirea a fost demolată cu ocazia sistematizării cartierului în care s-a aflat. Abia după apariția cărții am obținut de la fiul fostului proprietar, care actualmente trăiește în străinătate, o fotografie reprezentând fosta Clinica Stomatologică. Această imagine, împreună cu schema pe care s-a marcat locul fostei clădiri, este redată în prezenta lucrare.

Completions to the volume “Az erdélyi fogorvoslás történetéből” (“From the History of Transilvanian Stomatology”)

After the appearance of this book more readers indicated the lack of a photo of the old Dental Clinic from Târgu Mureş. This deficiency was due to the fact that until the moment of printing the manuscript such a photo had not been found. This is regrettable, because the building was demolished when that part of the town was rearranged and rebuilt. Only after the book had been published was a photo representing the Dental Clinic found. This image was offered by the old owner’s son, now living abroad. The photo and a scheme showing the place of the old building are presented in this paper.

Orvostudományi Értesítő, 2007, 80 (2): 166-167 www.emeogysz.ro

Évtizednél hosszabb adatgyűjtés és a kiadással járó főleg anyagi nehézségek leküzdése után, 2006. novemberében megjelent Marosvásárhelyt a Mentor Kiadónál e cikk szerzőjének „*Az erdélyi fogorvoslás történetéből*” c. kötete (**1. ábra**) [2,6,8]. Bár a monográfia a vártnál szerényebb érdeklődést keltett a fogorvos kollégák körében, többen is megemlítették, hogy hiányzik belőle az egykori, marosvásárhelyi Fogászati Klinika (FK) fényképe. Ennek a valós hiányosságnak az az oka, hogy a kéziratnak nyomdába adásáig, alapos utánajárás ellenére sem sikerült erről az épületről fényképet szerezni. Ez valóban sajnálatos, mert azt, az 1980-as évek végén a városrendezés során, több más szomszédos épülettel együtt lebontották.

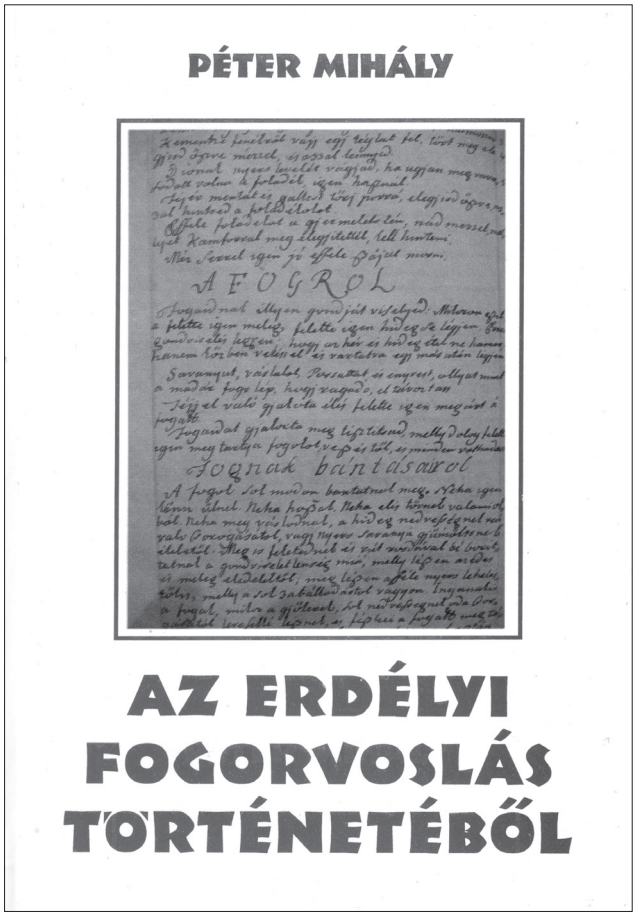

1. ábra. Az erdélyi fogorvoslás történetéből c. kötet külső címoldala

Közben sikerült kideríteni, hogy a szóbanforgó épület az államosításig az Esztegár Tódor (1893-1967) örmény származású, élőállat-nagykereskedő és neje Pap Ilona tanárnő tulajdonát képezte. Eredetileg bérház volt, majd pénzügyi hivatal működött benne, a második világháború után pedig a városi pártbizottság székházául szolgált, míg végül az egészségügy használatába került és maradt FK-ként annak lebontásáig [3]. Az eredeti tulajdonosnak két fia van, Esztegár József Marosvásárhelyt, Esztegár Tibor pedig Németországban él. Várják az épületért járó törvényesen megítélt kártérítést. Nekik köszönhetjük, hogy végre sikerült a Németországban élő testvér jóvoltából egy eredeti felvétel fénymásolatát megkapni [3].

Jelen dolgozatnak az a célja, hogy pontosan megjelölje azt a helyet, ahol a FK állt, és hogy bemutassa az egykori épület előkerült fényképét.

a) Igyekszünk az egykori FK helyét úgy meghatározni, hogy az bárki által évtizedek múlva is megtalálható legyen. Amint az a **2. ábrából** kitűnik a klinika épülete a Dózsa György (volt Sándor János) és a Tudor Vladimirescu (volt Tisza Kálmán) utcák kereszteződésének egyik sarokháza volt a négy lehetséges közül [4,7,11]. Amennyiben a Dózsa György utcán a nagy állomás felé haladunk, az épület az utca baloldalán állt. Így már csak két lehetőség maradt, de ha azt figyelembe vesszük, hogy a Tudor Vladimirescu utca közepén kicementezett mederben folyik a Poklos-patak, az épület pedig annak jobb partján állt, akkor annak helyét pontosan meghatároztuk.

Ahhoz azonban, hogy az épület helyét térrajz nélkül is könnyen megtaláljuk, egy kiegészítésre még mindig szükség van. Mivel a Poklos-patak medre pont a keresett helyen be van fedve, a patak folyásának iránya nem látható. Nem is fontos, hiszen a Dózsa György és a Tudor Vladimirescu utca

Dr. Péter Mihály
540103 Marosvásárhely - Târgu Mureş, Aleea Cornisa 20/14
E-mail: peterm@rdslink.ro

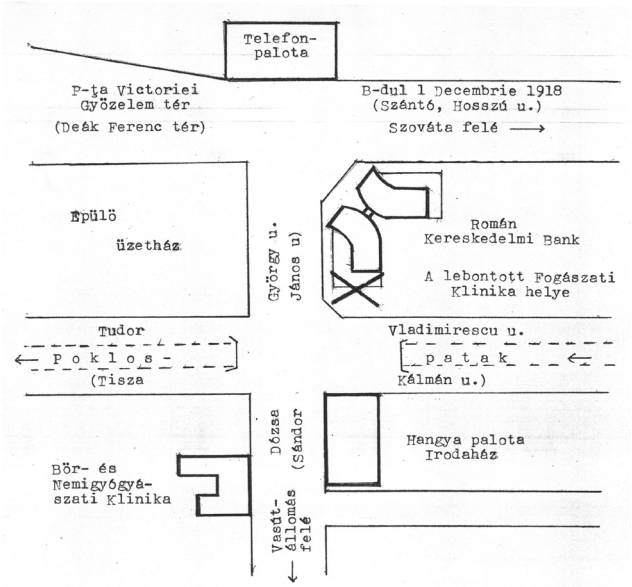

2. ábra. Az egykori Fogászati Klinika helyének térrajza. Az X-szel jelölt helyen állt a klinika épülete

kereszteződésének két baloldali sarokháza közül egyik a Hangya-palota néven ismert ma is álló épület, amely 1942-43-ban épült az Erdélyrészi Hangya Szövetkezet kirendeltsége számára. Ma irodaházként működik [4]. A másik baloldali sarkon pedig az Esztegár-féle ház állt, a későbbi FK egykori épülete. A Hangya-palota frontja a Dózsa György utcára néz és szemben áll a jelenlegi Bőr- és Nemigyógyászati Klinikával, míg a Poklos-patak felőli szárnya az egykori FK-nak ugyancsak a patak felőli szárnyával volt átellenben. Említést érdemel még az is, hogy a Dózsa György utcának a Poklos-pataktól a központ felé eső mindkét oldalán lévő épületeket lebontották. Az utca kezdetének jobb oldalán – amint azt a **2. ábra** is jelzi – épül egy nagy üzletház, míg a baloldali soron a Román Kereskedelmi Bank modern üvegpalotája épült fel. Ebben található a Pénzügyőrség székhelye is. A bank délnyugati szárnya valamint a mellette levő parkolóhely foglalta el az egykori FK helyét. Ez az ultramodern épületegyüttes 1991-95 között épült [4].

b) A továbbiak során a FK egykori épületéről készült fényképmásolatot mutatjuk be. Amint a **3. ábrán** látható a klinika egy jó állapotban levő, 1910-ben épült egyemeletes ház volt. Alaprajza egy szögletes U betűhőz hasonlított. A telekkönyv szerint az épület a Sándor János u. 6. szám alatt helyezkedett el. Később megváltozott a házak számozása annyiban, hogy az utcának a központtól számított baloldalára kerültek a páratlan számok. Így a lebontás előtt, a klinika már a Dózsa György út 7. számot viselte.

Azok a kollégák, akik elsőkként ott dolgoztak (Hanga László, Mészáros Géza, Csíky Gyula) úgy emlékeznek, hogy a fogászati klinikák az 1950/51-es tanévben költöztek ebbe az épületbe [8]. Mások úgy vélik, hogy ez egy tanévvel már hamarabb megtörtént. Közben az évek folyamán az önállósult klinikák sorban kiköltöztek az épületből. A Szájsebészeti Klinika az épület lebontásáig ott működött. Mindezekről további részletek találhatók az egyes klinikák történetének leírásában [1,5,9,10].

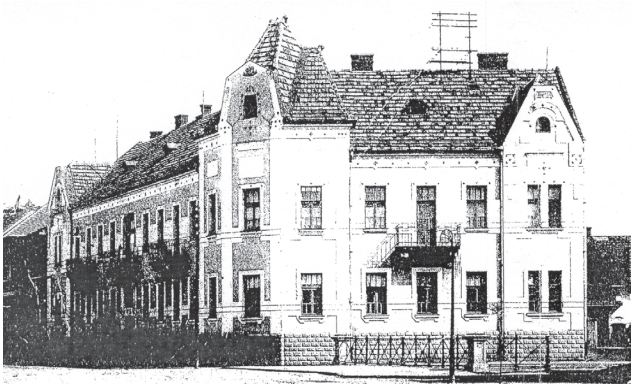

3. ábra. Az egykori Fogászati Klinika épületének fényképe

Befejezésül arra a jogosan felvethető kérdésre keressük a választ, hogy időszerű-e például jelen dolgozat témája ? A szerző tisztában van azzal, hogy ma az a nézet uralkodik, miszerint nem hátra, hanem előre kell tekinteni. Egy reális jövőkép létezése főleg a kisebbségben élők megmaradásának kétségtelenül alapvető feltétele. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy a jövőt a jelenben a múlt alapköveire kell építeni. Több mint 2000 évvel ezelőtt kimagasló személyiségek már figyelmeztettek erre, így Cicero (i.e. 106 – i.e. 43), aki így érvel „*Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis*" (A történelem az ídők tanúja, az igazság fénye, az emlékezés élete, az élet mestere, a régmúlt hírnőke), vagy Vergilius (i.e. 70 – i.e. 21) mondván „*Meminisse iuvabit…*" (Hasznos a múltra emlékezni). De zárjuk e rövid munkát Vörösmarty Mihály (1800-1855) szavaival „*Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék…*", tehát a jövőt építeni, a múltat megismerni és ápolni kell.

Irodalom

1. Bocskay I. - *Konzerváló Fogászati és Parodontológiai Klinika,* In: Péter M. Az erdélyi fogorvoslás történetéből, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006, 185.
2. Bocskay I. - *Könyvismertetés,* EME Orvostudományi Értesítő, 2006, 79:428.
3. Esztegár József írás- és szóbeli közlése. Marosvásárhely, 2006 május és 2007. február.
4. Fodor S., (S.), Balás Á. - *Marosvásárhelyi Útikalauz,* Impress Kiadó, Marosvásárhely, 1996, 97, 103.
5. Kovács D. - *Szájsebészeti Klinika,* In: Péter M. Az erdélyi fogorvoslás történetéből. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006, 221-222, 224.
6. Matekovits Gy., Bánóczy Jolán - *Könyvismertetés,* Fogorv. Szemle 2007, 100:42-43.
7. Pál-Antal S. - *A marosvásárhelyi utcák, közök és terek történeti névtára,* Mentor Kiadó, Marosvásásrhely , 1997.
8. Péter M. - *Az erdélyi fogorvoslás történetéből,* Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006, 185.
9. Pongrácz A. - *Fogpótlástani Klinika,* In: Péter M. Az erdélyi fogorvoslás történetéből. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006, 213.
10. Tóth Ildikó - *Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika,* In: Péter M. Az erdélyi fogorvoslás történetéből. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006, 228.
11. Vigh K. - *Marosvásárhelyi helynevek és földrajzi közszavak,* Pallas–Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996, 65, 184, 214.